

Лавриненко Ганна Андріївна

Кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та соціології,
факультету суспільно-гуманітарних наук.

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ORCID: 0000-0001-7705-6545

Примуш Микола Васильович

Професор, професор кафедри політології та державного управління.

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID: 0000-0001-5769-7345

УПРАВЛІНСЬКІ ПРАКТИКИ ЗАПОБІГАННЯ МІГРАЦІЇ ВПО УКРАЇНИ

Напружена безпекова ситуація в Україні, яка ще більш погіршилася після 24 лютого 2022 року, призвела до нової хвилі міграції українського населення за кордон. За даними Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи тільки за останні 2 роки з України вже виїхало понад 6 мільйонів українців [1]. Дана цифра не є вичерпною, оскільки з продовженням бойових дій на території України потенціальна кількість вимушених мігрантів і далі зростає. Ще 2,5 мільйони внутрішньо переміщених осіб (ВПО) є першими на черзі, щоб залишити країну, оскільки їх житло або зруйноване, або знаходиться у зоні активних бойових дій, або на тимчасово окупованій території [2]. І якщо керівництво держави вчасно не відреагує на ситуацію, що склалася, сценарій подальшого розвитку подій більш ніж очевидний.

Мета дослідження – аналіз управлінських практик запобігання міграції ВПО України.

Аналіз останніх досліджень демонструє, що питаннями управлінських практик в контексті міграційних процесів займалися М. Вайнер, Р. Мюнц, О. Малиновська, М. Ніколайчук, Л. Хижняк, І. Цапенко.

За даними Міжнародної організації міграції, вимушена міграція – це загальний термін, який використовується для характеристики міграційних процесів, у яких є елемент примусу, такий як загроза життю та існуванню внаслідок природних або людських факторів (наприклад, переміщення біженців або переміщених осіб, а також переміщення людей через природні чи екологічні катастрофи, хімічні або атомні аварії, голод тощо) [3]. Оскільки питання безпеки представники української влади не можуть вирішити в односторонньому порядку, то доречним було б паралельно сконцентрувати увагу на створенні умов для ВПО, котрі є першочерговими потенційними мігрантами за кордон у випадку погіршення ситуації в країні загалом та відсутності покращення умов для їх інтеграції зокрема.

Згідно до статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [4]. За для того, щоб переміщені особи осіли на нових місцях та стали повноцінною частиною нової для них громади, необхідна кропітка праця з боку керівництва держави, зокрема уряду та місцевих органів влади. Наразі робота у даному напрямку ведеться одразу на п'яти основних рівнях [5]:

- політикою щодо ВПО займається Міністерство реінтеграції тимчасово окупованих територій;
- за фінансову підтримку ВПО відповідає Міністерство соціальної політики;
- допомога з орендою житла для ВПО надається в межах проєктів міністерств з питань соціальної політики, реінтеграції, інфраструктури, економіки; також значну підтримку здійснюють міжнародні організації;
- працевлаштуванням ВПО займається Державний центр зайнятості разом з Міністерством економіки;
- допомога громадянам з числа ВПО, потребуючим догляду та підтримки, забезпечується Міністерством соціальної політики та місцевими органами влади.

Крім того, керівництво кожної з громад розробило та пропонує власні можливості для ефективної інтеграції ВПО. На підтвердження цьому можна розглянути деякі з них на прикладах Київської та Вінницької областей.

Так, у обох областях створено Координаційні ради з питань внутрішньо переміщених осіб. Ключове завдання - забезпечення та захист прав ВПО, що перемістилися на дані території. У Київській області розроблено інструкцію для ВПО, а у Вінницькій - дорожню карту і Вітальний довідник для ВПО, котрі націлені на допомогу у швидкій адаптації у новій громаді та надають інформацію з переліку можливостей, видів допомоги від держави та прав, котрими забезпечуються переміщені особи. Щодо можливостей гуманітарної регіональної підтримки, то у кожній області створені штаби, хаби та центри підтримки для ВПО з окремих регіонів («Культурний хаб «Донеччина», «Я - Маріуполь», «Мій Часів Яр» тощо). У столиці міська програма «Турбота. Назустріч киянам» стала доступною також для осіб з числа ВПО [6].

Проте ключовою перепорою на шляху до повноцінної інтеграції ВПО у громади залишається брак фінансування на місцевому рівні.

Внутрішньодержавна допомога переміщеним особам не витримує жодної конкуренції з деякими країнами, котрі надають тимчасовий захист українським громадянам, що безумовно збільшує ризик подальшої міграції українців за кордон.

Розуміючи всю складність обставин, з котрими зіткнулося керівництво держави в умовах воєнного стану, універсальним механізмом вирішення даної проблеми вбачається консолідація зусиль держави в питаннях підтримки населення, особливо найбільш потребуючих верств. Підтримка та мотивація у створенні бізнесу та працевлаштуванні, розгляд можливостей зміни системи збору податків. Також необхідно зацентувати особливу увагу на посиленні децентралізації, оскільки місцева влада потребує збільшення можливостей (у тому числі і фінансових) для мотивації ВПО залишатися не тільки в громаді, в котру вони переселилася, але й в країні загалом.

Слід зазначити, що органи державної влади від початку повномасштабного вторгнення в питаннях підтримки та інтеграції ВПО на загальнонаціональному рівні досягли значно більших успіхів порівняно з регіональним. І навіть враховуючи об'єктивні фактори, як то ведення бойових дій на території України, не можна ігнорувати існуючі прогалини в управлінських практиках, а навпаки, необхідно сконцентрувати сили на їх удосконаленні.

Перш за все це стосується передачі частини владних та фінансових повноважень на місця в межах політики децентралізації. І наразі це є універсальним виходом з ситуації, що склалася. Інакше це може спровокувати незворотні процеси у вигляді подальшої втрати людського капіталу через міграцію за кордон особливо осіб з числа ВПО у пошуках «кращого життя». Крім того, наявна міжнародна допомога не повинна стати панацеєю від усіх проблем. Необхідно усвідомлювати, що це лише допоміжна ланка у відбудові української держави. Тільки ефективне управління здатне стримувати загрозливі для України міграційні тенденції та зберегти українську державність, адже людина є ключовою цінністю для кожної держави.

Список використаних джерел

1. Демографічний лікнеп: 10 тез щодо України від Елли Лібанової. URL: <https://huxley.media/uk/demografichnij-likbez-10-tez-shhodo-ukraini-vid-elli-libanovoi/> (дата звернення: 22.03.2024).
2. Внутрішньо переміщені особи. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html> (дата звернення: 22.03.2024).
3. Перрушу Р. Глосарій міграційних термінів. URL: http://web.archive.org/web/20070928193631/http://www.iom.org.ua/docs/im98_1.pdf (дата звернення: 26.03.2024).

4. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18> (дата звернення: 26.03.2024).

5. Законодавчо статус ВПО дається довічно і це є недоліком – заступниця міністра соцполітики Марчак. ZN.UA. URL: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/zakonodavcho-status-vpo-dajetsja-dovichno-i-tse-je-nedolikom-zastupnitsja-ministra-sotspolitiki-marchak.html> (дата звернення: 22.03.2024).

6. Яка допомога соціально незахищеним киянам передбачена програмою «Турбота. Назустріч киянам». URL: https://kyivcity.gov.ua/pilhy_dovidky_ta_sotsialnyi_zakhyst/pidtrimka_yakikh_kategoriy_peredbachena_programoyu_turbota_nazustrich_kiyanam/ (дата звернення: 26.03.2024).

Гридюшко Інна Вячеславівна

Здобувач третього рівня вищої освіти.

Міжрегіональна академія управління персоналом

ORCID: 0000-0001-6819-4225

ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Останніми роками в управлінській науці та практиці дедалі більшого поширення набуває проєктний підхід. Використання проєктних технологій дозволяє ефективно досягати конкретних цілей за умов обмеженості ресурсів та часу. Застосування цього гнучкого інструментарію в діяльності органів публічної влади надає їм значних переваг в реалізації стратегічних завдань соціально-економічного розвитку. Разом з тим, проєктний менеджмент у публічному управлінні має певну специфіку та особливості, що зумовлює необхідність адаптації загальних принципів управління проєктами до публічної сфери.

Поняття «проєкт» набуває різних визначень у науковій літературі залежно від сфери застосування. Наприклад, в економічних дослідженнях проєкт розглядається як інвестиційна пропозиція з певними очікуваннями прибутку та ризику. У галузі управління проєктами проєкт тлумачиться як тимчасовий унікальний результат, продукт чи послуга, що створюється для досягнення конкретної мети. Окремі дослідники визначають проєкт як систему цілей, завдань, ресурсів, термінів, бюджетів, ризиків та звітності для реалізації задуму. Також зустрічається трактування проєкту як комплексного підходу для розв'язання складних проблем, що поєднує технічні, організаційні та соціальні чинники [3].

Згідно з Міжнародною асоціацією проєктного менеджменту, «проєкт»